

DIARIENUMMER: KS 2023/88

FASTSTÄLLD: KS § 174/2023-10-16

VERSION: 2

GILTIG TILL: Tills vidare

DOKUMENTANSVAR: Folkhälsostrateg

Handlingsplan för jämfäställdhet

För att säkerställa en säker och jämfästlik service till alla invånare samt att genusperspektiv ska prägla beslut för medborgarna.

Gäller för Herrljunga kommuns nämnder och verksamheter.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Definitioner	2
Jämställdhetsintegrering	3
Struktur, inriktning och insatser	4
Aktiviteter	5

Handlingsplanen revideras vid behov, och ses över årligen i samband med att folkhälsostrategen redovisar till Folkhälsopolitiska rådet hur arbetet fortlöper med att förverkliga handlingsplanens intentioner.

Bakgrund

Jämställdhet handlar om att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom alla områden i samhället. Jämställdhet handlar också om att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar och makt att forma samhället och sina egna liv. Det omfattar bland annat frågor som inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet. Jämlikhet är ett vidare begrepp, där jämställdhet ingår och är en viktig del.

Globalt

Världens länder har anslutit sig till FN's globala mål, också kallat Agenda 2030, för hållbar utveckling. Agenda 2030 innehåller 17 hållbara mål, varav två av de särskilt rör arbete för ökad jämställdhet och jämlikhet: Mål 5 jämställdhet, Mål 10 minskad ojämlikhet

Nationellt

Det övergripande jämställdhetspolitiska målet för Sverige är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att förverkliga målet finns sex delmål:

- Mål 1: En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Mål 2: Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Mål 3: Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Mål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mål 5: Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. 2

Lokalt

Herrljunga kommuns arbete för att främja jämställdhet är förankrat i kommunens mål och vision, och betyder att alla verksamheter och nämnder ska arbeta med jämställdhet i syfte att säkerställa en säker och jämlik service till alla invånare samt att genusperspektivet ska prägla alla beslut. Herrljunga kommun förhåller sig också till riktlinjer för kommunövergripande dokument, fastställd av KS och som gäller till och med 2021. För att kunna säkerställa att kommunens olika styrdokument får en bred förankring bland politiker och tjänstemän finns det ett par grundregler som gäller vid utformning och upprättande av styrdokument, där ingår granskning av styrdokument utifrån jämställdhetsperspektiv. Denna handlingsplan belyser det externa jämställdhetsarbetet, som riktas mot kommunens invånare. Det interna jämställdhetsarbetet, för medarbetare i kommunens förvaltningar, hanteras i en särskild plan: Handlingsplan mot kränkande särbehandling, diskriminering och sexuella trakasserier samt

Policy mot kränkande behandling, diskriminering och sexuella trakasserier. Mäns våld mot kvinnor hanteras bland annat i Herrljunga kommuns handlingsplan Våld i nära relationer. Där står att läsa kommunens mål och beskrivningar gällande arbetet mot våld i nära relationer.

Lagstiftning

Jämställdhet ingår i mänskliga rättigheter. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna genom grundlag, andra lagar, som diskrimineringslagen samt genom förordningar. Dessutom gäller den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som lag i Sverige sedan år 1995. De mänskliga rättigheterna reglerar i grunden förhållandet mellan staten och individen. De utgör en begränsning av statens makt över individen och slår samtidigt fast vissa skyldigheter för staten. Ett exempel är att staten är skyldig att skydda individens rättigheter från att kränkas av andra enskilda. Ett annat är att staten ska se till att varje människa kan förverkliga och utkräva sina rättigheter enligt konventionen.¹ Sveriges diskrimineringslag innefattar sju diskrimineringsgrunder: kön, könsöversridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder. Barnkonventionen, som integrerades i svensk lagstiftning 2020, ställer också krav på flickor och pojkars lika rättigheter bland annat genom artikel 2: alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras. Att främja jämställdhet innebär att arbeta för flickor och pojkars lika rättigheter. Barnkonventionen ställer också krav på offentlig verksamhet för att stärka samverkan och en helhetssyn på barns rättigheter.

Definitioner och begrepp

Nedan listas definitioner och begrepp som kan vara bra att känna till i jämställdhets- och jämlikhetsarbetet.

Jämställdhet handlar om att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom alla områden i samhället.

Jämlikhet är ett vidare begrepp än jämställdhet med innebörden att alla människor ska ha samma rättigheter och skyldigheter oavsett kön, etnicitet, social tillhörighet, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning etc. Jämställdhet är en viktig del i jämlikhetsbegreppet.

Kön avser biologiska skillnader mellan kvinnor och män.

Genus med begreppet genus avses inte det biologiska könet, utan de aspekter av kön som är socialt och kulturellt konstruerade, det vill säga de föreställningar, idéer och handlingar som formar våra sociala kön. Vad som uppfattas som ”kvinnligt” respektive ”manligt” är inte något definitivt, utan något föränderligt som vi ständigt skapar och omförhandlar.

Feminism är ett samlingsbegrepp för den samhällsanalys och rörelse som menar att kvinnor generellt sett är underordnade män i samhället och vill förändra detta.

Hen är ett könsneutralt personligt pronomen som kan användas om personer vars kön är obekant eller irrelevant i sammanhanget. Hen kan användas om personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män.

HBTQI är en samlingsbeteckning för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queera. Homo- och bisexualitet är sexuella läggningar. Begreppet transperson har ingenting med sexuell läggning att göra, utan är en beteckning för individer vars könsidentitet och/eller könsuttryck skiljer sig från normen för det kön som de registrerats som vid födseln. Queer innebär kritik av heteronormen. Queer problematiserar det som anses vara normalt, istället för att fokusera på varför vissa människor avviker från normen. Intersex är då ens medfödda kropp bryter mot normer kring kön. Ett antal olika tillstånd och diagnoser faller in under detta begrepp. Intersexvariationer är ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könskörtlarna (testiklar eller äggstockar) eller könsorganens utveckling inte följer det förväntade. Någon som har en intersexvariation kan kalla sig för intersexperson. Du som har en intersexvariation kan t.ex. vara man, kvinna eller ickebinär. Intersex säger inte någonting om en persons sexuella läggning.

Heteronormativitet genomsyrar vårt samhälle och innebär att heterosexualitet ses som det normala vilket gör att allting annat ses som avvikande och onormalt. Heteronormen leder till uteslutning och isolering av de människor som inte räknar sig till denna. 2 Jämställt Västra Götaland; Länsövergripande strategi för jämställdhetsintegrering, Handlingsplan för Länsstyrelsens arbete med jämställdhet och jämlikhet 2014 - 2017 4

Stereotyp är en förenklad framställning av kvinnor eller män, där grupperna kvinnor och män framställs som olika och med olika egenskaper – exempelvis män som starka och aktiva, kvinnor ofta omvårdande och passiva.

Normer är ett slags handlingsregler för accepterat beteende i en grupp. En del av samhällets normsystem uttrycks i lagar, andra normer är oskrivna. Att uppfylla gruppens normer leder till sociala fördelar, medan brott mot normen ofta får negativa konsekvenser.

Normkritik handlar om att synliggöra de normer som leder till att vissa ses som avvikande och andra som normala.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en politisk strategi för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med i alla beslut, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som deltar i beslutsfattandet. Eftersom jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas måste ett jämställdhetsperspektiv finnas med i det dagliga arbetet. Jämställdhetsintegrering innebär därför att ett jämställdhetsperspektiv finns med i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen – från förslag, till genomförande och utvärdering. I arbetet med jämställdhetsintegrering ska vi systematiskt synliggöra och analysera vilka konsekvenser förslag får för kvinnor respektive män.

Jämställdhetsintegrering motverkar att jämställdhetsarbetet bedrivs i skymundan eller vid sidan av annan verksamhet. Jämställdhetsarbetet blir i stället en del i det ordinarie arbetet och det ska utföras av medarbetarna i organisationen och inte utav speciellt utsedda eller speciellt anställda personer. I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategin för att

uppnå det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att påverka samhället och sina egna liv.¹

Struktur, inriktning och insatser

Att jämställdhetssäkra verksamheten innebär att kvalitetssäkra verksamheten så att den svarar mot allas villkor och behov samt att säkerställa att hög kvalitet och goda resultat uppnås för kvinnor, män, flickor och pojkar. Hänsyn ska också tas till de personer som varken definierar sig som flickor/kvinnor eller pojkar/män, och personer som biologiskt inte entydigt kan kategoriseras som flickor/kvinnor eller pojkar/män.

Herrljunga kommun använder jämställdhetsintegrering som strategi för att skapa jämställd medborgarservice och för att förbättra kvalitén i verksamheten för flickor och pojkar, kvinnor och män. Detta innebär att alla har ett gemensamt ansvar för jämställdhetsarbetet. En del av organisering och strukturering i arbetet med jämställdhetsintegrering sker genom Rättighetsnätverket med representanter från samtliga förvaltningar. Rättighetsnätverket arbetar aktivt med att främja rättighetsbaserat arbetssätt, däribland jämställdhet.

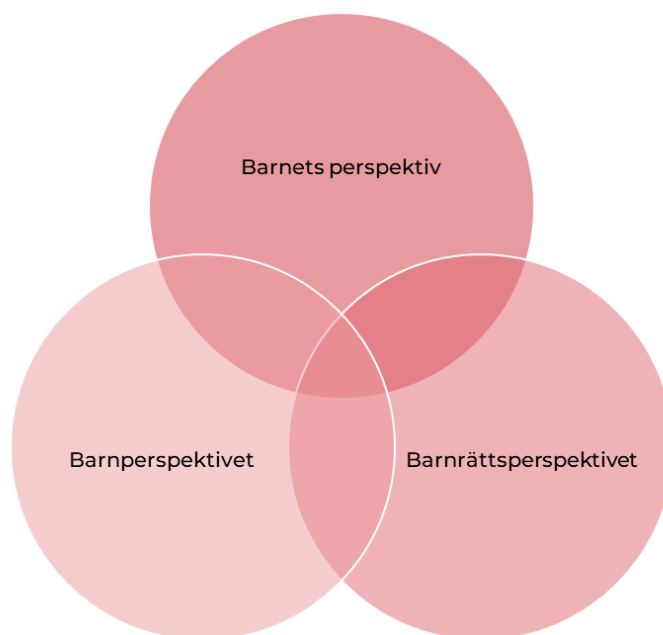
Jämställdhetsintegrering är även en del av kommunens arbete med våldsprevention samt den nya brottsförebyggande lagen som trädde i kraft 1 juli 2023. I det våldspreventiva arbetet förmedlas tydligt att jämställdhet och genusperspektiv är ett av de tre förändringsfaktorerna som behöver arbetas aktivt och systematiskt med för att förebygga våld. Att arbeta våldspreventivt är ett sätt att förstå hur destruktiva könsnormer leder till våld där män oftare är förövare och kvinnor oftare är utsatta för våld. Ett långsiktigt och lyckat arbete med våldsprevention kan leda till ett mer jämställt samhälle fritt från våld.

Som stöd vid framtagande eller revidering av styrdokument används checklistan för jämställdhetsperspektiv som finns i kommunens riktlinjer för kommunövergripande styrdokument.

¹ Jämställdhetsmyndigheten

Aktiviteter

För att kvalitetssäkra en säker och jämlik service till alla invånare samt att genusperspektivet ska präglade beslut som tas i Herrljunga kommun har en aktivitetsplan tagits fram som tydliggör vad som ska göras, när det ska göras samt vem som är ansvarig för aktiviteten. Arbetet ska nå såväl vuxna som barn genom aktiviteter och insatser, därför ska hänsyn till barns rättigheter tas, utifrån ett barnrättsperspektiv, i enlighet med Barnkonventionen, med grund i de tre olika barnrättsperspektiven: barnperspektivet, barnets perspektiv, barnrättsperspektiv.

Aktivitet	Målgrupp	Ansvarig	Tidsplan
Årlig utbildning inom barns rättigheter och barnkonventionen.	Internt samt civilsamhälle.	Folkhälsopolitiska rådet samt Rättighetsnätverket	Löpande
Vid beslutstagande ska barnrättsperspektiv tas i beaktning (enligt Barnkonventionen).	Barn i Herrljunga kommun	Förvaltningschefer, KS och KF	Löpande
Implementera checklista för rättighetsbaserat arbete, som internt stöd med jämställdhetsintegrering.	Politik, chefer, medarbetare.	Förvaltningschefer med hjälp av Rättighetsnätverket	Löpande
Utbildning och kunskapshöjande insats inom jämställdhet (exempelvis via våldspreventivt arbete).	Politik, chefer, medarbetare	Folkhälsopolitiska rådet samt Rättighetsnätverket	Löpande
Vid framtagande eller revidering av styrdokument används checklistan för jämställdhetsperspektiv som finns i kommunens riktlinjer för kommunövergripande styrdokument.	Chefer, medarbetare	Förvaltningschefer samt berörda tjänstepersoner	Löpande